

GAZETA TRANSILVANIEI

ANUL LIX.

„Gazeta” iese în mă-care zi.

Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 12 fl., pe șase luni 6 fl., pe trei luni 3 fl.
N-rii de Duminecă 2 fl. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminecă 3 franci.
Se primumără la toate oficiile postale din țară și din afară și la dd. colectorii.
Abonamentul pentru Brașov
administrativ, plata mare.
Tribunal Inimii Nr. 30 etagiu I.: pe un an 10 fl., pe șase luni 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 cr.
Cu dănu în casă: Pe un an 12 fl., pe 6 luni 6 fl., pe trei luni 3 fl. Un esemplar 5 cr. v. a. sau 15 bani. Atât abonamentele cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte.

Redacțiunea, Administrațiunea,
și tipografia
Brașov, piața mare Nr. 30.
Scrierile înfrumusețate au se primesc. — Manuscrisurile nu se returnează.
INSERATE se primesc la Administrațiunea în Brașov și la următoarele Birouri de anunțuri:
In Viena: M. Dulis, Heinrich Schalek, Rudolf Mosse, A. Oppelitz Nachfolger; Anton Oppelitz, J. Daneser. In Budapesta: A. V. Goldberger, Kötter Bernai; In Bucurosei: Agence Havas, Succursale de Roumanie; In Hamburg: Karoly & Loebmann.
Prețul inserțiilor: o scrie garmond pe o colônă 8 cr. și 30 cr. timbra pentru o publicare. Publicări mai dese după tarifi și învoială.
Declamă pe pagina a 8-a o scrie 10 cr. sau 30 bani.

Nr. 281.

Brașov, Sâmbătă 21 Decemvre

1896.

Nou abonament la GAZETA TRANSILVANIEI

Cu 1 Ianuarie 1897 st. v.

se deschide nou abonament la care invităm pe toți amicii și prietenii noștri.

Prețul abonamentului:

Pentru Austro-Ungaria:

pe un an . . . . . 12 fl.
pe șase luni . . . . . 6 fl.
pe trei luni . . . . . 3 fl.

Pentru România și străinătate:

pe un an . . . . . 40 franci
pe șase luni . . . . . 20 „
pe trei luni . . . . . 10 „

Abonarea se poate face mai ușor prin mandate postale.

Administrațiunea

„Gazetei Transilvaniei”.

Maghiarisare pe terenul bisericesc.

A trecut o jumătate de veac, de când marele atlet al maghiarismului Stefan Szechenyi scria: trebuie să facem și din pietri Maghiari.

De 30 de ani, de când au venit la putere urmașii și discipulii lui, ei nu se gândesc, decât la aflarea a tot felul de mijloce, prin cari să se potă realiza acea dorință a lui Szechenyi, ce constituie aspirațiunile utopice ale seminției lui Arpad.

Succesele aparente, ce le-a dobândit dela 1867 încôce sistemul de centralizațiune cu tendința maghiarisătoare, — introdus de guvernele ungurești cu ajutorul acelei dispozițiuni a legii, care declară limba maghiară ca limbă oficială a statului, — îi încurajază să-și încerce norocul de aci încolo și pe terenul bisericesc.

Nimic nou pentru noi, cari scim, că încă înainte de revoluția dela 1848 Kossuth cu ai săi au făcut încercarea de-a introduce limba maghiară în bisericile Românilor și Slavilor. Nimic nou nici pentru ge-

nerația mai tinără, care scie bine, că deja de ani de zile se ventilază în pressa maghiară șovinistă destiunea înființării a două episcopate maghiare: unul pentru greco-uniți și altul pentru greco-orientali, având ca scop introducerea limbei liturgice maghiare.

In anul paroxismului milenar, care se încheie, maghiarisatorii noștri au încercat să-și realizeze de-ocamdată dorința de-a se înființa în Dorog o episcopie maghiară greco-catolică. Aderenții acestei mișcări tinură în Pesta, în biserica seminarului, un serviciu divin în limba maghiară și trimiseră o deputațiă la ministrul de culte Wlassics și la primatele Vaszary. Acesta din urmă i-a primit cu bunăvoință, dér li-a arătat, că vor avé să întâmpine dificultăți la Curiă în ce privesce introducerea limbei liturgice maghiare.

In zilele din urmă, precum scim, s'a lăpît scirea, că „Congregațiunea de propaganda fide” din Roma s'a ocupat cu destiunea acésta și că a luat o hotărîre în sensul, că folosirea limbei maghiare ca limbă liturgică la greco-catolici nu potă fi permisă de Curiă papală.

Se vede, că la Pesta au înțeles, că planul șovinist cu episcopia de Dorogh a dat de-o piedecă serioasă, căci decă Curiă, dela a căreia aprobare atêrnă introducerea liturgiei maghiare, nu-și va da învoirea nici decum, tot planul devine iluzoriu. Scopul principal este, nu ca să fiă un Maghiar episcop, ci ca prin adoptarea limbei maghiare ca limbă liturgică să se promoveze interesele de maghiarisare.

Suntem curioși a cunoșce motivele decisiunei Congregației din Roma, care după cum recunoșce însu-și organul guvernului, a decis în destiunea de față negativ. Trebuie să presupunem, că în Vatican vor fi pe deplin informați asupra adevăratei stări a lucrurilor în ce privesc

nisuințele și neesitatea lor. De aceea este de-un indoit interes a se scii, cari sunt considerațiunile capitale, ce au servit ca basă hotărîrei, despre care e vorba.

Intr'aceea vedem din atitudinea câtorva foi guvernamentale și opoziționale, că s'a dat achiul, să se agite acum acésta destiune în public, ca să se creeze un curent spre a face presiune asupra Curiei Romane în sensul planurilor maghiare.

Acésta campanie țiaristică se razimă pe împrejurarea, că cei din Roma au permis Slavilor dela Sud să introducă, în locul limbei latine, limba vechiă slavă în biserică. Și acésta împrejurare o folosesc ca argument în favoarea pretensiunei, de-a introduce la Dorogh limba maghiară în locul celei rutene în biserica greco-catolică. De ce să nu ni-se ierte nouă ce li-se iertă Slavilor de Sud? — este refrenul plângerei Maghiarilor.

De ce? Pentru-că în realitate nu sunt Maghiari cei ce ađi se folosesc în biserică de limba slavă, ci sunt Ruteni. Decă ei au ajuns astăzi să scie și să vorbească și limba maghiară în multe localități, nu urmază de aici, că limba lor maternă ar fi cea maghiară.

Ne aducem aminte însă, că la Nir-Adon și Nir-Aciad Români fiind-că vorbesc și limba maghiară, au fost trecuți de autorități, la recensământul poporal din urmă, în rubrica celor cu limba maternă maghiară. Acésta s'a luat apoi ca pretext pentru a-i declara de Maghiari și a le amenința scôla românească.

Ceea-ce s'a întâmplat aici în mic, se repetă în mare față cu preținșii gr. cat. de limba maghiară.

Este aceeași impertinență, aceeași violență, ce o întâmpinăm în toate întreprinderile maghiarisatorilor.

Vorba lui Széchenyi trebuie să se împlinescă, — după socotela lor; după a noastră: — nici-odată!

Din Bucovina. Din Bucovina ne vin soiri nu tocmai îmbucurătoare. Ni-se scrie, că agitația slavă e la culme; rutenismul prosperază în popor pe ăi, ce merge. E drept, că în timpul din urmă s'a consolidat în cât-va și propaganda română, care se încercă a pune stavilă acestor porniri, dér acțiunea română nu e nici pe departe sprijinită de capetenile bisericesci, astfel, după-cum ar trebui. In deosebi ni-se scrie, că capul bisericii române din Bucovina nu ar corespunde pe deplin așteptărilor elementelor, care țin la susținerea Românilor în vechiul cuib al lui Stefan cel Mare și Petru Rareș. Se ăice, că metropolitul ar fi vizitat mai deunăzi internatul de băieți rusesce, pe când pe cel român până acum n'a aflat de bine a'l învrednici cu prezența sa. De asemenea se susține, că nepoții metropolitului nici n'ar mai vorbi limba română și că singura nepôtă a Emin. Sale și-ar face educația într'un institut de călugărițe polone și catolice în Viena. In fine se afirmă, că la ultimele alegeri comunale din Cernăuți metropolitul Ciupercovioc ar fi votat în contra Românilor, împreună cu d-nii N. Balmoș și D. Isopescul. Tot aceeași persoană, care ne împărtășește aceste lucruri regretabile, ne mai comunică, că ancheta înocentă zilele acestea în Suceava împotriva priorului mănăstirii Sf. Ión, arhim. E. Ciuntuleac, cu toate defectele acestui dignitar bisericesc, nu ar fi fost inițiată atât din punct de vedere al intereselor bisericii ortodoxe bucovinene, cât mai mult din rivalități personale și din dorință de răsbunare. — Lăsăm asupra informatorului nostru totă răspunderea acestor împărtășiri, dér ne-ar păre de tot rău, decă starea faptică ar fi în adevăr tocmai astfel, după cum ni-se scrie.

CRONICA POLITICĂ.

— 19 (31) Decemvre.

La Budapesta érași a apărut o broșură unghurească, care se ocupă cu „politica de maghiarisare” în Ardeal. Broșura este scrisă de un pseudonim, „Somogy”, care polemizează cu Beksiacs. Acesta adevă, după

FOILETONUL „GAZ. TRANS.”

Regele și Papagalul.

Basn persan.

Traducere de Ion S. Spartali.

(Fine.)

Se întâmplă însă că un păsărar pusesse mai multe lese, pe care nici papagalii, nici deșteptul lor căpitan nu le veduseră, și toate bietele păsări cădură în cursă, împreună cu regele-papagal. Acesta nu-și perdu sângele rece, dér vădându-i pe toți jelindu-se, le deșteptă curagiul cu cuvântarea acésta înțeleptă:

„Fraților, am cădut toți în cursa păsărarului, care negreșit că are să vie ou-rând să pue mâna pe noi. O mörte sigură ne așteaptă s-au potă ceva mai rău, o robie vecinică. Este însă un mijloc ca să scăpăm: să murim, adevă să ne prefacem că suntem morți: pentru noi nu este altă scăpare, decât să ne facem că am murit; numai așa o să putem să ne căpătăm ér libertatea, adevă viața. Eu singur am să stau viu și am să pândesc venirea călău-

lui; cum îl voi zări, am să vă fac semn și îndată să vă faceți toți morți și dușmanul nostru atunci, păcălit, are să vă arunce ca p'o marfă fără preț. Înainte de orî-ce însă vă sfătuesc să fiți cu sânge rece. Curaj și scăpați toți!”

Papagalii se învoiră să-i urmeze sfatul, și când le făcu el semn, se prefăcură morți.

Păsărarul veni plin de nădejde, că a dat chilipirul peste ei; însă nu găsi decât o singură pasăre vie: pe regele-papagal.

„Bietele păsărele! ăice el mirat — negreșit că de frică au murit toate!” și le svirli pe iarbă verde. Numai decât papagalii se nălțară în aer scoțând niscoe țipete batjocoritoare, pe când păsărarul, tot mai buimăcit, ađi pe papagalul viu că-i ăice: Să nu-ți pierđi curajul, fi tot voios, să nu ai nici o grije, să nu-ți bată inima, fiind-că decă ai pierdut pe ceilalți eu am să-ți plătesc însutit paguba!”

Omul nu scia ce să creză de întâmplarea acésta ciudată; își strinse însă leasa, o luă pe umăr și porni înapoi în oraș cu papagalul, care mereu îl incuraja.

In Bazar lumea se înghesuia împrejurul unei femei tinere, cu moravuri ușore, ai cărui ochi galeși cu gene lungi negre, băgau mörtea în vinele nenorocirilor, cari o iubeau, numai cât se uita ea odată la dênșii; përu 'i lung negru ca abanosul, lăsat într'adins despletit pe spate, turbura toate inimile, și manierele ei seducătoare zăpăceau mintea ómenilor celor mai cu judecată.

Femeea acésta intilnise pe un tînăr elegant, fiul unuia din cei mai bogați bancheri din oraș, și-i vorbea astfel:

„Am visat astă-nopte, că în seara trecută veniseși la mine și că te primisem cu totă dragostea și-ți împlinisem orî-ce dorință așa cum potă o femeie mai bine; și că ai plecat dela mine abia ađi-dimineață în zorii înainte d'a mă deștepta. Să faci bine prin urmare să-mi dai o miă de dinari!”; cum sunt eu frumoasă nu mai încape vorbă, că merit atâtea parole. Fi cu minte și darnic, și plătesc-mi cu totă

*) Un dinar prețuia ăcece franci pe atunci.

inima fiind-că altfel soiu să te silesc să-mi dai banii ăștia.”

Femea își pleda așa de bine cauza și făcea o gălgie așa de mare, încât tînărul nu mai era în stare să răspundă nimio. Mulțimea se îndesa tot mai mult împrejurul lor și firesce că fiă-care își da părerea, că ea avea dreptate ori că el avea dreptate. Păsărarul ađi pe papagal că-i ăice la ureche: „Haidem aprópe de dênșii, să-i împăcăm.”

Păsărarul spuse tinerilor ce ađise el din gura papagalului, mai cu sémă că pasărea striga acum: „Dați-vé la o parte! vé rog! faceți-mi loc! am să fac o astfel de dreptate încât totă lumea are s'o aprobe, însă pentru asta trebuie ca și tînăra și tînărul să jure, că are să primescă fără cărtire sentința pe care am s'o dau eu în dreptate cu totă bunăcredința și în cunoștință de cauză.”

Nefăcând nimeni nici o observație și fiind-că tinerii juraseră, papagalul se n-torse spre fiul baucherului și 'i porunci forte réstit să scoată numai decât banii din busunar, și să-i numere femeii, lucru pe care tînărul îl făcu, fiind-că se jurase;

cum și noi am arătat la timpul său, nu prea are speranțe în maghiarizare. Pseudonimul autor e mai optimist în privința acosta. El arată, că în Unguri foarte puțin sânge străbun unguresc se află și că, prin urmare, nația ungurească e formată mai mult prin asimilațiune. De ce să nu mai fi ea în stare de-a asimila și în viitor? Pentru realizarea ideii lui Beksics, de-a uni Săcuimea cu „Alföld“-ul, lucrăză cu mare zel ministerul instrucțiunii publice prin aceea, că înființază și a înființat școlle de stat în comitatele Bihor, Coșioana Solno-Dobéca, Turda-Arieș etc. Dintre 400 școlle de stat înființate cu ocaziunea milenului, nu mai puțin ca 172 se vin pe aceste comitate. În privința acosta s'a urmat și se urmază e politică „corectă“, după părerea autorului pseudonim, căci a se mărgini numai la apărarea insulelor de limbă (ungurescă nu este de-ajuns. Trebuie va să dăcă atac. În valea Mureșului, Someșului, Crișului, trebuie să se urmeze o politică, „care să nască atragerea către patria maghiară“. Acosta se pôte face prin înființarea de școlle unguresc, ér alt mijloc sunt colonișările etc. Fără de asta, dăce autorul maghiar, politica culturală ar deveni o simplă cestiune de învățământ. Cu un cuvânt, autorul broșurei pseudonime susține politica maghiarisărei cu forța, ce s'a urmat și până acum și al cărei aderent, de-altmintealea, a fost și este și Beksics, cu deosebire numai, că acesta ar preferi să fiă mai întâit bine căpătuți și săturați Săcuii lui și numai după-ace astora nu le va trebui nimic, să se apuce guvernul de maghiarisarea celorlalți.

Scirea, că Papa n'ar voi să aprôbe *introducerea limbii maghiare în bisericile greco-catolice* a început în fine să neliniștăse este informat, că cestiunea acosta va fi sulevată și în parlament, căci dora se tractază de „apărarea unui milion și jumătate de Maghiari în contra panslavismului.“ Maghiarisatorii adevă considera pe Rutenii din Ungaria ca Unguri de baștină și stau pe baza, că decă nu li-se va da Rutenilor limba maghiară în biserică, ei au să cadă „victimă“ slavismului. Acestei cinice îngrijiri îi dă expresiune și „Magyarország“ într'un articol de fond. Acosta fôia are bănuială, că totă pricina rēului este episcopul croat Strossmayer dela Diacovar, despre care dăce, că are mare influință la Vatican. La întervenirea lui, dăce „M.-g“, Papa a permis să se introducă limba slavă în bisericile catolice din Dalmația și Muntenegru. Causa, că aicel s'a scos limba latină din biserică, înlocuindu-o cu cea slavă, să înțelege, este a se căuta în apărare intereselor naționale ale poporului slav din aceste două provincii. Pentru ce dora să nu se facă același lucru și pentru apărarea intereselor naționale ale „Maghiarilor“ gr. cat. din Ungaria introducând și în bisericile acestora „limba lor națională ma-

ghiară“—Așa rezonază „Magyarország“. Se prefăce adevă fôia ungurească a nu soi, că limba națională a greco-catolicilor din Ungaria este orî limba rutână, orî limba română, căci Maghiari de confesiunea greco-catolică nu există.

Din Constantinopol se telegrafază, că alaltăeri au *demonstrat* la vr-o 2000 rezerviști de marină inaintea arsenalului de marină, din cauză, că nu li-s'a plătit solda și că din pricina lipsei de vase transportul lor acasă se trăgăneză de săptămâni de zile. Demonstrații s'au domolit cu mare greutate, numai după-ace li s'a făgăduit, că cererile lor vor fi împlinite.

Isprăvile lui Pazmandy.

Scim, că faimosul agent al guvernului unguresc în străinătate, Pazmandy Dénes, a publicat o broșură în contra meetingului dela Paris în cestiunea naționalităților din Ungaria, ce s'a ținut sub presidenția d-lui Flourens, fostul ministru de esterne al Franței. Broșura acosta a dat ocaziune diarului „Le Nord“ din Paris — organ, ce apără interesele Slavilor, — ca să facă unele destăinuiri, ce de bună sēmă în cercurile politice ale Maghiarilor vor face o impresiune penibilă.

Din articolul lui „Le Nord“, care întreaga politică a Ungurilor o acuză cu lașitate, perfidiă și necredință, reproducem aici următoarele:

„Un deputat maghiar, seu mai bine dîs un ex-deputat, Pazmandy Dénes, care e bine cunoscut ca unul, care vagabundeză de-a lungul și de-a largul orașelor mari ale Europei, și prin promisiuni, prin mormeli și prin rugăciuni se străduiesc să câștige pe bărbații de stat pentru cauza Maghiarilor, a aflat de lipsă să protesteze într-o broșură în contra meetingului celor trei națiuni, ce s'a ținut la Paris sub presidenția lui Flourens.

Acest agent al guvernului unguresc îi face lui Flourens imputarea, că este neconsecvent, deore-ce în timpul când era ministru de esterne i-ar fi făcut declarațiuni despre sentimentele sale amicabile față de Maghiari. Noi, cari cunoscem bine pe Flourens, soim, că el nicot-odată n'a fost necredincios principiilor sale slavofile. Dér pentru ca să arătăm perfidia unui politic maghiar, vom spune, cum a voit Pazmandy să câștige pe Francezi pentru cauza Maghiarilor.

„Ne aducem bine aminte, cum Pazmandy în 1892 a dat o adevărată navală asupra politicilor francezi, mai ales asupra a doi distinși deputați radicali, pe cari i-a rugat să fî amici ai ideii independenței maghiare. Atunci Pazmandy vorbea în ton foarte umilit, aprôpe implorator. Era atunci vorba nu mai puțin, decât ca Ungaria — multămită îngrozirei de politica esternă a

lui Kalnoky — să iese din legăturile triplei alianțe. Pazmandy visa atunci de-o alianță maghiaro-ruso-franceză. Promisiunile agentului ungur au amezit de cap pe deputați și aceștia i-au promis, că vor sprijini cauza lui. Soie fiă-oine, ce urit au pățit'o apoi aceștia în cunoscuta afacere-Rimlak. Atunci Pazmandy s'a întors către ministrul de esterne Ribot, dér Ribot nu l'a primit. S'a acățat apoi de Flourens și atunci — fiindcă Pazmandy a amintit de ura, ce-o au Ungurii față de tripla alianță, și de sentimentele lor ruso-file — se pôte, că Flourens s'a exprimat favorabil despre Maghiari.

„Mai amintesc Pazmandy și aceea, că numai lui Andrassy și Maghiarilor are să mulțămescă Franța, că în 1870 monarhia austro-ungară a întervenit în favorul Francezilor: Ei, dér cei ce soiu, că consiliul ministerial ținut sub presiunea regelui Francois Iosif, tocmai la propunerea contelui Iuliu Andrassy a hotărît, ca să se ferescă de-a întreveni în favorul Franței, și mai târziu, când totuși s'au hotărît s'o sprijiniscă (pe Franța) și Andrassy a și plecat deja din Pesta, dér pe drum primind soire, că Mac-Mahon a fost bătut, s'a reîntors și a rămas în Viena, — pe cei ce le soiu tôte acestea, de sigur îi va surprinde această declarațiune a deputatului maghiar. Nu, Maghiarii nicot-odată n'au fost amici sinceri Francezilor“.

Importanța destăinuirilor, ce le face „Le Nord“ în acest articol al său, o probază în de-ajuns și comentările caracteristice, ce le face una din foile unguresc, „Esti Ujság“, care recunoșce însa-și, că aceste descoperi „sunt neplăcute nu numai pentru Pazmandy, ci pentru politica maghiară în genere“. Nu mai puțin caracteristic este și faptul, că celelalte foi unguresc se feresc de-a face și cea mai mică amintire de aceste destăinuiri.

SCRIRILE DILEI.

— 20 Decemvre.

Societate pentru studii juridice. Un grup de 20 de licențiați în drept din Paris, toți români, au întemeiat o societate pentru studii juridice și sociale, grație inițiativei și zelului d-lui I. Ghica. Această societate a ținut până acum patru conferențe; au vorbit d-nii Dem. Comșa, Gh. Volenti, G. Mironescu și P. Negulescu.

Pedagogie turcescă. „Polit. Korresp.“ împărtaşese din Constantinople, că școlle trecute au fost chemați toți directorii școllelor de stat precum și ai celor publice la ministerul de instrucțiune, unde li-s'au dat următoarele îndrumări: Școlarii să nu fiă făcuți cu sila a învăța; profesorii au să se țină la instrucțiune strict după manualele oficiose și să se mărginescă a ceta

numai lecțiile din aceste manuale; ori ce explicare seu comentare, care nu s'ar ține strict de materialul din carte, este cu totul oprită; conferențe între învățători n'au să se mai țină de loc; mai departe directorii sunt obligați să dispună ca învățătorii, cari s'ar pronunța asupra vre-unei cestiuni politice seu cari ar critica vre-o măsură luată de guvern, să fî imediat arestați. Fôia atâta spune mai departe, că aceste măsuri ar fi produs o mare nemulțămire între învățători și că clasele mai inteligente ale populațiunii turcesc ar condamna măsurile acestea. — De altfel unele din ele mai-mai că sēmănu cu cele dela noi.

Sentința în procesul Stambulow. Mercuri după amiază a pronunțat tribunalul sentința în procesul Stambulow. Bone Gheorghiew, care fusese acuzat ca participător direct la omor, a fost declarat de nevinovat. Dimpotrivă Tufkiew a fost declarat ca culpabil ca unul care a procurat armele și Azow, că a promovat crima prin procurarea unei trăsuri. Acești doi din urmă au fost condamnați la câte trei ani închisore sooc-tindu-li-se și arestul preventiv.

Catastrofa dela Reșița. Scim, că dintre victimele catastrofei dela Reșița, 34 nu au fost aflate. Abia acum a suoc a afla 9 cadavre arse și diformate, încât nu se mai puteau cunoșce. Cadavrele au fost băgate în saci de cauciuc și astfel au fost scose din mine.

Exempla trahunt. Din Oradea-mare se telegrafază, că soția locitorului Andar György a fugit și ea dela bărbat după chipul și asemănarea prinsoei Chimay, fiind, bag sēma, și ea îndrăgită în vre-un Țigan. Bărbatului seu legiuini-a lăsat o scrisore constătătoare din următoarele cuvinte: „Mângâie-te, iubituie, și prințul Chimay a pățit ca tine!“

Rectificare. Din raportul asupra ședinței din 13 (25) Dec. a Camerei române, ce l'am publicat ieri, au fost eliminate la paginăt, din erore, două rânduri. Adevă indată după alinea ce se începe cu cuvintele: „I. P. S. S. Metropolitul Moldovei“... trebuia să se intercaleze rândurile:

„Dl Titu Maiorescu, luând apoi cuvântul, dăse între altele:

(Urmază apoi alinea a doua: „Este o anomalie și un anachronism“ etc. din discursul d-lui Maiorescu.)

5. *Apherea multiplă*. Nu există mijloc mai bun, care se pôte aplica la diferite cazuri, ca Molls Franzbrantwein care alină durerile, întâresce nervii și muschi întrebunându-se ca adaos băi etc. O butelie 90 cr. se pôte procura școlle la prin poste dela farmacistul A. Moll liferant, curței din Viena Tuchlauben 9. În depourile din provincie să se cēră espresu preparatele lui Moll, provēdute cu marca de contravenție și subscriere.

insă pe când își căuta el banii, papagalul spuse, că nu pôte da o sentință dréptă decă nu i-se va da o oglindă.

Tinēra femeie tocmai avea în busunar o oglindă mică; o dete numai decât papagalului care i dăse: „Ei bine, draga mea, acuma o să țese numere banii pe cari i pretinđi dumneata în fața oglinđi acesteia, uite! așa; tot ce veđi în oglinđă este al d-tale și nu mai poți pretinde nimic, fiindcă ai primit pe tinērul acesta în casa d-tale numai în vis și prin urmare trebuie să fi plătită tot în vis“.

Lumea isbucni în aplause furtunose când auđi judecata dréptă a papagalului. Fiă-care voia să cumpere pasērea și numărul amatorilor era așa de mare, încât nu mai putea nimeni să rēsbescă în bazar. Fiă-care se grăbea să dea pasērarului un preț tot mai mare pentru papagalul acela învățat.

Vestea acosta se răspândi foarte ite n tot orașul și chiar până în haremul regelui, unde ajunse la urechile tinerei regine, care se prefăcea bolnavă fiindcă era cu durerea în inimă și nu se putea mân-

găia de loc din pricină că pierduse pe regele, bărbatul seu, pe care l iubea așa de mult.

Sperând să-i facă reginei plăcere și s'o facă să-și mai uite suferința, cine-va din harem trimise să-i cumpere papagalul acela cu orî câte parole ar cere pasērarul pe el. Reginei îi plăcu într'adevăr papagalul foarte mult. El o înveselea cu vorbele lui frumoșe și cu răspunsurile lui pline de spirit. Regina îl puse într'o colivie de aur masiv împodobită cu giuvaericelele cele mai scumpe și puse colivia chiar în camera sa de culcare, care se goli de lume abia la miezul nopții, ceas când tinēra regină se punea în pat, plângend necontenit, și încerca să dormă.

Când se veđu papagalul singur cu stăpână-sa și în tótă siguranța, o chemă pe nume, îi spuse că el este regele bărbatului ei și i povesti tot ce i-se întâmplase la vênătore, cum trecuse în corpul antilopei, cum trăise între animalele acestea, cum trecuse pe urmă în papagal, cum căduse în leasa pasērarului și cum îi scăpase pe tovarășii lui papagal, cum judecase el

în bazar pe femeia, care pretindea pentru un vis parale dela fiul bancherului, și cum era de fericit el acum când o găsea credincioasă lui.

Tinēra regină nu mai călca pe pământ atât de fericită era, tótă nópcea nu făcu altceva decât sărută ciocul și labele papagalului și plângea de bucurie.

Regina întrebă pe bărbatul seu papagalul, cari ar fi mijlocele ca el să-și ia iar forma de om la care ținea ea mai mult decât la forma de papagal.

Regele îi spuse indată tot ce trebuia să facă.

A doua zi, când astrul strălucitor al dălei, dând la o parte perdelele negre ale nopței, își arată fața luminosă prin ferestra trandafirică a orizontului purpurii, regina, care părea că se însănătoșase, se sculă inaintea tuturor și seraiul fū pus în scorbătoare de vestea însănătoșirei atât de mult dorită, dér așa de neașteptată a reginei, care era frumoșea și bucuria sera'ului.

Falsul rege dete bani mulți celor cari îi aduseră vestea asta bună și se grăbi să se ducă să vadă, indată ce-l chemă ea, pe

aceea pe care o veđuse până atunci numai bolnavă.

Regina îi spuse să șadă lângă dēnsa și-i dete tôte doveđile, că se buoură că-l vede.

„Veđi! așa îmi place! — dăse el plin de bucurie — dér ce am făcut eu ore ca să merit atâtea favoruri și să fiu primit cu atâtea dragoste lângă domniata?“

— Nimic, dragul meu, nimic, răspunse regina; — însă, acuma sunt deplin însănătoșată și vreau să petrec de séră cu domniata; numai, am să-ți cer mai dinainte o mică favore, pe care nu poți să mi-o refuzi de séră!“ îi șopti ea în ureche.

Regele se învoi și se despărțiră cu inima plină de bucurie, fericit amēndoi, dăcându-și: „La revedere! pe de séră!“

Când veni ceasul culcōrei și când rămase regina singură în camera sa cu regele și cu papagalul, monarhul o rugă cu mult foc să-i spue care era favore pe care i-o cerea, favore despre care-i vorbise de diminēta; și-i făgădui că i-o va împlini întocmai.

Sciri mărunte din România. Joi s'era dat un prânz parlamentar la Palat. Au fost invitați miniștrii, biuroșii Corpurilor Legiuitorie și membrii comisiunilor de răspuns la Mesagi.

— Luni s'a deschis a noua sesiune a Curții cu jurați de Ilfov. Atât Luni cât și Marți nu s'a putut judeca nici un proces din cauza incompetenței numărului reglementar al juraților. Curtea, în ședința ultimă a condamnat pe jurați, cari au lipsit Luni la 500 lei amendă și pe cei cari au lipsit numai Marți la 200 lei amendă. Procesele au fost amânate pentru sesiunea de Martie.

— Direcțiunea căilor ferate, prin noul său tarif, a urcat într'un chip foarte simțitor prețul transportului bagajelor pe liniile ferate. Pentru un colet, pentru care se plătea înainte 2 lei, astăzi se percepe numai întreită.

Din Camera română.

Continuarea discuției asupra răspunsului la Mesagi; ședința dela 13 (25) Decembrie.

D. I. Popescen vorbește pentru îmbunătățirea stării țeranului, care trebuie să înceapă printr'o instrucție mai solidă pentru copiii sâtenilor. Bisericele noastre dela țară sunt veșnic gole, pe când cărțile sunt pline de bărbați, femei și copii; această din cauza. O clerul nostru nu se află la înălțimea misiunii sale. Școli sătesci avem, dar institutorii nu au cultura suficientă; nu ajunge ca institutorul să treacă dela școala primară la școala normală, ci trebuie să facă și patru clase liceale.

(Oratorul începe a fi întrerupt prin egomotul, ce-l fac mare parte din deputații nerăbdători. Atunci oratorul esclamă: vede, că nu vă interesează îmbunătățirea sâtenului! Aceste cuvinte sunt primite cu un egomot).

D-l Popescu în urma acestor își scurtează vorbirea și părăsește tribuna.

D-l N. Ciur-Aslan: Trebuie să ne dăm seama de starea de lucruri actuală. Adresa este o simplă parafrasare, nepotrivită cu împrejurările. Se comite în sinul unei societăți o monstruositate fără păreche, se violă constituția, legile laice și canonice (prin surghiunirea Mitropolitului) și totuși răspunsul la discursul Troului nu vorbește nimic.

Președintele consiliului a declarat, că pecea în biserică a fost adusă cu sprijinul unui partid advers. Nu trebuie să recurgem la adversari pentru restabilirea legalității. Dacă aveți nevoie de concursul adversarilor, dice d-l Aslan, pentru a reintrona legalitatea, atunci locul d-vostre nu este pe acele bănci. Vați dat un testimoniu de paupertate în materie de restabilire a legalității. A fost bine a-se primi concursul tuturor partidelor, dar era imperios ca soluțiunea să fie dată de liberali, fiindcă ei au făcut greșala. Guvernul putea da o soluțiune legală și fără conservatori.

Cestiunea devine și mai gravă, când se afirmă, că guvernul acesta e continuarea celui demisionat.

Vorbind de ocultă, d-l Aslan spune,

Atunci regina vorbi astfel trădătorului: „Sire, picioarele tronului tău se făc tot așa de ridicole ca și cerul! decând m'am bolnăvit, am băgat de seamă, că Majestatea Ta, deși foarte îndatoritor pentru slujba sa, n'ai binevoit să-mi dai dovada cu totul specială de bunăvoință, care era într'o vreme proba înaltei sale simpatii pentru mine. Majestatea Ta voind să arăți subtilitate și desăvârșita Ta amabilitate pentru mine nu refuzai, decât Majestatea Ta îți aduci aminte, ca să-ți schimbi adese-ori forma numai ca să-mi faci plăcere și să mă înveselești, așa ca mă obișnuisem cu lucrul acesta; dar decând m'am bolnăvit, nu mă mai cred așa de frumoasă ca altă dată, fiindcă Majestatea Ta n'ai mai binevoit să-mi dai plăcerea aceea; decât Majestatea Ta mai ai puțină dragoste pentru mine, nu poți să-mi dai probă mai convingătoare, decât să faci în fața mea strămătarea sufletului, cum o făceai așa de bine altădată!”

Trădătorul era așa de fermecat de frumusețea reginei, încât nu pricepu șiretele și primi bucurios, numai atât, ca se

că ea nu este o ființă, ci o simplă stare sufletească, o atmosferă ambientă, un soi de influență. Oculistul nu are principii, el se află într'o stare de beatitudine din care nu vrea să iese, și când cineva trăesece mult într'o asemenea atmosferă aerul trebuie schimbat pentru a împiedeca această stare sufletească de a anihila conștiințele.

Trecând apoi la d-l Dim. Sturdza, întrebă: Când șeful dela putere se retrage din cauza nemerniciilor lui, când un alt cabinet îi ia locul fără șeful partidului, credeți că fostul șef mai e șef? Pute să fie șeful guvernului actual, erșu al partidului; în tot cazul acesta privește pe d-l Aurelian. (Haritate).

Oratorul critică apoi politica fostului ministru-președinte Sturdza. Dice, că n'a realizat nici un punct din programul partidului liberal; s'a legat de biserică și a făcut o politică nefastă în cestiunea națională și față cu Românii macedoneni. Politică în contra intereselor vitale a neamului nostru.

Oratorul dice apoi, că liberalii ar trebui să dea țerei următoarele reforme: stabilitatea în funcțiuni, punerea magistraturii la adăpostul influențelor, descentralizarea administrativă, modificarea legii electorale și introducerea sufragiului universal prin revizuirea Constituțiunii.

Am fost acușati de disidență, încheie d-l Aslan. Invinuirea ce ni-s'a adus e nedreaptă. Disidenți nu suntem noi, disidenți sunt aceia, cari nu s'au ținut de angajamentele luate, cari și-au ocolit cuvântul în tot și în toate.

D-l Al. Djuvara polemizează cu d-nul Aslan și atacă vehement pe disidenți, (Grupul Fleva), dicend, că ei s'au târât în cestiunea Ghenadie prin noroiul piețelor publice. Partidul liberal a scăpat drapelul de terfelală, dar a lăsat pe turburători în noroiul în care se aflau.

Începe istoricul afacerii Ghenadie, susținând, că totă campania în această cestiune a fost condusă de conservatori, disidenții au format numai coda. Vorbitorul este întrerupt de strigarea, că odinioară a stat și el în tabăra conservatore și a colaborat la „Epoca”.

Disidenții, continuă oratorul, n'au făcut decât să turbure apa, dar la spatele lor o altă mână arunca otravă în acea apă. D-nul G. Manu în discursul său dela Iași, lasă să se strevadă o schismă în Biserică, o vină a Regelui și o intervenire străină. Față cu acest pericol partidul liberal s'a gândit la soluțiunea cestiunii. Era o primădie națională ca o mână străină să caute să agite poporul românesc și de aceea partidul liberal a intervenit la timp. Ce era de făcut în asemenea situațiune? Să se retragă partidul liberal dela putere și să lase pe conservatori în brațe cu nevrednicul Metropolit, care a agitat prin bani și intrigă. (Întreruperi.)

Vorbind apoi de demisiunea Metro-

plânse, că nu are în ce corp să treacă. Regina îi arată papagalul.

Intr'o clipă tâlharul luă papagalul din colivie, îl strinse de gât fără să-i strice penele, intră în corpul lui și ciripi de bucurie; însă într'o clipă corpul regelui, lăsat inert, se sculă sub influința sufletului papagalului, întinse brațele, priuse pe trădătorul ascuns în trupul pasărei și suci gâtul, îl omori și-l făcu piftie, călcându-l cu picioarele.

Din olipa aceea, regele, scăpat de dușmanul lui de mărte și intrând în stăpânirea bunului său, iubi tot mai mult pe regina sa, bătă medaliu cu chipul antilopei și a papagalului, se îmbracă numai în haine verzi ca colorea papagalului și în pară și în grădinile palatului prăsi numai aceste două soiuri de animale, pentru cari oât a mai trăit după aceea a avut o dragoste deosebită.

(După A. Lacoîn de Villemorin și Dr. Mirza Khalil-Khan.

politului Ghenadie, dice, că d-l Fleva avea o demisie, dar d-l L. Catargiu în afară de demisia Metropolitului și de sprijinul partidului conservator, mai prezentă încă și garanția că nimeni în viitor nu va mai agita această cestiune. Acest angajament era folositor pentru noi și de aceea am primit demisia pe care ne-a prezentat-o d-l Lascar Catargiu, refuzând pe a d-lui Fleva.

D-l Morșun declară, că se unese în toate cu aceia, cari au apărut cestiunea Ghenadie. Vorbește apoi de diferite fâgădueli, ce le fac partidele în opoziție și pe cari apoi nu le respectă când ajung la guvern.

Ședința dela 14 (26) Decembrie.

D-l N. Fleva dice, că nici un membru al guvernului, nici chiar raportorul Adresei n'a înfățișat situațiunea adevărată. După opt ani de opoziție, dice d-l Fleva, partidul liberal a venit la putere în aclamarea a douăzeci de mii de oameni și un an după aceea, acele douăzeci de oameni caterisece pe șeful partidului. Această stare de lucruri e foarte îngrijitoare. Critică apoi pe d-lui Aurelian, care s'a adresat conservatorilor într'o cestiune importantă și spinosă. Aceștia din urmă, dând mână de ajutor liberalilor s'au ridicat de-asupra lor, fenomen, care trebuie să îngrijă pe liberali. Multe a promis partidul liberal înainte de-a veni la putere, dar cel dintâi, care a nesocotit promisiunile date, a fost șeful partidului și acesta nesocotire a știrbit popularitatea partidului și prestigiul șefului său.

D-l Fleva critică pe d-nul Dimitrie Sturdza în deosebi cu privire la atitudinea sa în cestiunea națională și în cea macedoniană. Un singur ban nu s'a dat pentru cultura din Transilvania și cea din Macedonia. Critică procederea lui față cu delegații din Macedonia etc.

Trece apoi la cestiunea metropolitană, care passionase lumea și dice, că nu se ocupă de soluția ei, deoarece este închisă. Nu soiu, dice, pentru-ce guvernul, care trata cu mine în această cestiune, a primit soluțiunea ei dela conservatori.

Avansările în armata comună.

În numărul de alături al monitorului armatei („Verordnungsblatt“) se publică numirile și avansările oficerilor și oadeșilor în rezervă din armata comună.

Majestatea Sa a numit între alții pe următorii sublocotenenți în rezervă:

La infanterie: George Morar 63, Andreiu Pop 51, Constantiu Grosăvescu 43, George Pellar 100, Carol Burda 21, Francisc Novac 56, George Popuc 64 Ioan Novac 71, Pavel Baltescu 43, Francisc Bardosi 31, Livius Tomășdan 50, Ioan Măcajan 96, Vasilie Constantinovici recte Stupariu 43, Emil Burciu 13, Constantin Isopescul 41.

La cavalerie: Aurel de Popovici reg. ul. 12, Otto Florian reg. dr. 4.

La artilerie: Virgil Boeriu 14.

La trupa sanitară: Constantin Berariu 22.

Mai departe au fost numiți următorii aspiranți de oficeri în rezervă:

La infanterie: Constantin Pădure 2, Ioan Tarnic, 95, Ioan Pecurariu 63, Eugen Bosniuc, 96, Dragutin Gavrici 3, Longin Fleșă 96, Alexandru Rotar 33, Ioan Popp 35, Anastasiu Demianu 50, Vasilie Burduhos 41, Aurel Crenian 61, Rudolf Orghidan 50, Ion Malaiu 31, Aurel Ciortea 31, Valeriu Damășia 61, Ioan Dorca 31, Iustus Cocian 36, Iosif Moldovan 32, Iosif Hora 24, Carol Procop 15, Aurel Florea 64, Ioan Crișan 63, Aurel Giurgiu recte Laurian 62, Remus Dobo 64, George Gligorescu 33, Eugen Coșciș 85, Ștefan Certan 69, Ioan Șulășiu-Sterca 31.

La artilerie: Alexandru Barna 18, Ioan Deac 11, August Novac 1.

În fine au fost numiți cudeți în rezervă:

La infanterie: Maximilian Corician 53, Ioan Pricu 50, Basil cavalier de Grecul 41, Nicolau Raț 63, Nicolau Musca 50, Eugen Botezat 41, Constantin Rășuc 28, Ioan Geție 52, George Crașca 7, Victor Onișor 31, George Măcelariu 28, Ioan Novac 11, August Strășinariu 31, Ioan Miclea 83, Ioan Rus 50, Ioan Ursiceanu 2, Ioan Coțofan 28, Iosif Patan 36, Nicolau Tanco 31, Ioan Leményi 63, Aurel Chicomban 50, Victor Ripca

alias Ripescu 7, Mihail Gedeon 44, Eliu Cipu 50, Emil Brendușa 28, Iosif Angelina 33, Emil Cantor 81, Alexandru Mureșan 43, Romulus Carabaș 43, Ioan Stoian 31, Iulius Moldovan 31, Aurel Stoica 50.

La artilerie: George Adam 21, Ilarion Tofan 23, Vasilie Arjoca 21.

La tren: Iulius Perina 1, Petru Petric 3 și Vladimir Cocora 3.

Colecta pentru îmbrăcarea copiilor sărace din Brașov.

(Fine.)

Maria Săcăreanu, Maria de Prunon, Iuliana Lemeny, Maria Popea, Maria Oncioiu, Maria Ungur, N. N., Maria Barbuclanu, Teodora Literat, Maria Sterie Stinghe, Zoe Petric, Elena Rusu, Iulia Andronie, Maria Maesim, Simion Theodor, Maria Lupan, Mina Câmpean, Elena Bogdan, Policoseni Ilasevici, Catinca Bârsan, Catinca Popovici, Zoe N. Dims, Amalia Chiffa, Maria Brănicea, Paraschiva I. Lupan, Mina Coliban, Valeria Stoicovici, Lucretia Lupan, Marina Popovici, Elena Moldovan, Maria Nastase, Ludovica Popp, Carolina Lenger, Carolina Neculau, Viola Goldiș, Elena Bogdan junior, Paraschiva Dariu, Eugenia Saftu, Ioan Burbea, Elena Munteanu, Paraschiva Zaviot, Maria N. Navrea, Elena F. Preșmereanu, Elena I. Stinghe, Elena Onoș, Maria Constantin, Maria Băncilă, Anastasiu G. Milenti, Paraschiva Gămulea, Paraschiva Grădinar, Maria Butnariu, Emilia Aron, Reveica Bârsan, Maria Cristan, Elena D. Marcea, Carolina Constantin, Philotea Budiu, Gheorghe Belisimus, Maria Cernea, Iudita Vătășan, Maria Cristu, Maria Murăroiu, Sora Teodor Câmpean, Iustina Stinghe: câte 1 fl.

Florea Suciu, Reveica Belindescu, Elisă Anken câte 50 cr. Suma totală 321 fl. 70 cr.

DIVERSE.

Instrucțiune intuitivă. Regele Prusiei Friederic Wilhelm III făcea de multe-ori excursiuni prin ținuturile din jurul orașului Potsdam, cari durau zile întregi. La ast-fel de ocaziuni, măestrului de bucătărie îi era da totdeauna ordin, ca să îngrijă de mâncări și beuturi pentru întreaga societate și pentru servitori. Se întâmpla însă adese-ori că bucătarului nu-i ajungea proviziunea, atunci în loc de mâncare, el detea servitorilor câți-va cruceri, ceea ce însă era în defavorul lor. Lucrul acesta a ajuns odată la cunoștința regelui și când într'o seară cu ocaziunea unei excursiuni, ajunse la Charlottenburg, după-ce se dete jos din trăsură, întrebă pe vizitii: „Ai căpătat astăzi de mâncare?” — „Nu, Majestate!” — „Pentru-ce?” — „Bucătarul nu mai avu ce-mi da de mâncare și în schimb îmi dete patru groșițe”, — „Dă banii înoocă.” Regele luă cele patru groșițe, chiamă pe bucătar numai decât și ținându-i banii aproape de gură, îi dice: „Veți banii aceștia. Mănăncă-i!” — „Majestate... eu... ca...” — „Mănăncă-i!” — „Majestate nu-i pot!” — „Cum? Nu-i poți? Ei!.. Dar vizitiul se-i potă? Oamenii trebuie să aibă de mâncare nu bani... M'ai înțeles!” — În vâștătura această intuitivă avu bun rezultat, deoarece de aici înainte la ori-ce excursiuni se aflau întotdeauna mâncări și beuturi în dd-ajuns.

Causa melancoliei. A: „Amice, de ce ești tot-deuna atât de trist; poți nu te simți fericit în căsătoria încheiată de curând? Spune-mi te rog, se u n'ai nimic ce să-mi spui?”

B.: „N'am absolut nimic, ce să-ți spun, și tocmai de aceea sunt supărat!”

Bóla secolului. Un student consultă pe un medic și-l întrebă, decât se pricepe la bólele de nervi. Medicul: „Da, sunt specialist pentru bólele de nervi”. — Studentul: „Atunci, d-le doctor, fii bun și m'mprumută cu 20 de franci, căci sufer grozav de nervus rerum”.

Proprietar: Dr. Aurel Mureșianu.

Redactor responsabil: Gregoriu Maier.

Cursul la bursa din Viena.

Din 30 Decembrie 1896.

Table with 2 columns: Item (e.g., Renta ang. de aur 4%, Renta de corone ung. 4%) and Price (e.g., 122.40, 99.25).

Cursul pietei Braşov.

Din 1 Ianuarie 1897.

Table with 2 columns: Item (e.g., Banote rom. Camp., Argint român. Camp.) and Price (e.g., 9.46 Vând. 9.49, 9.43 Vând. 9.46).

Anunţuri

(insertiuni şi reclame)

Suntă a se adresa subscrise administraţiunii. In cazul publicării unui anunţu mai mult de odată se face scădemânt, care creşte cu cât publicarea se face mai de multe-ori.

Administr. „Gazeta Trans.“

Avis!

Prenumeratiunile la Gazeta Transilvaniei se pot face şi reînnoiri şi când dela 1-ma şi 15 a fie-cărei luni.

Domnii abonaţi să binevoiască a arăta în deosebi, când voiesc ca expedarea să li-se facă după stilul nou.

Domnii, ce se abonează din nou să binevoiască a scrie adresa lămurit şi să arate şi posta ultimă.

Administraţ. „Gaz. Trans.“

Advertisement for Profurile-Seidlitz ale lui Moll, Franzbranntwein şi sare a lui Moll, and Apa de gură-Salicyl a lui Moll. Includes text about medicinal benefits and contact information for Farmacistul A. MOLL.

Mersul trenurilor

pe liniile orientale ale căii ferate de stat r. u. valabil din 1 Oct. 1896.

Large railway schedule table with multiple columns for train types (Tren de persoan., Tren accel., etc.) and destinations (Budapesta - Predeal, Ghiriş - Turda, etc.).

Notă: Orelle însemnate în stânga staţiunilor sunt a se citi de sus în jos, cele însemnate în dreapta de jos în sus. — Numerii încadraţi cu linii mai negre însemnă orelle de noapte.